

FAMILIAR

DIARIU BELETRISTICU SI ENCICLOPEDICU — LITERARIU.

Secretulu nevestei mele.

BCU Cluj / Central University Library Cluj — Schitia.

Déca in lumea ast'a este cev'a, pe ce asiu poté fi falosu, este mintea mea cea sanetósa. Ducu o viétia onesta si-simpla, si din tóta lumea cea distinsa si apucaturile ei, nu cunoscú nimicu altcev'a, decâtu pe capitanulu Zorescu, unu om' finu, si cu tóte aceste bruscu martialu, preventoriu fačia cu damele, sumetiu fačia cu civilii de sexulu barbatescu, si unulu, care intregu tēmpulu liberu 'lu petrece cultivādu-si mustetiele. Cāndu domnulu capitanu 'mi face onórea la mēs'a mea, elu nu vorbesce despre altcev'a, decâtu despre vinuri de desertu si de cabinetu, dar' lauda totu-de-a-un'a si 'vinulu meu, cá-si-cāndu ar' fi de celu mai bunu soiú: O dovéda despre inalt'a cultura sociala a domnului capitanu. Servitorimea mea consista numai dintr'o bucatarésa, totu-odata féta pentru tóte. Nevésta-mea 'si garniséza ea ins'asi pèlèriele. Dintre cei optu copii ai mei, toti 'si sciú catechismulu, afara de cei doi mai mici, unulu de dóue, celu-alaltu de optu-spredece luni. Nici cá se póte o viétia mai modesta cá a nóstra; noi, ce e dreptu, nu posedemu prerogativele celoru mari, dar' suntemu liberi si de sēmtiurile lorú. Intrigile, gelosi'a le cunoscéam numai din teatru, in realitate nu aveám nici idee de ele, cá-ci preste d'f aveám in cea mai mare parte de-a face in negotiatori'a mea ce-o aveám in alta parte a orasiului si nu aveám tēmpu se me mai gândescú si la asemenea nebulii.

Gelosie! Bre, erám dejá de atāt'a vreme casatoritu, cá erá aprópe prescisu a mai face cu-

nosciantia cu ácelu demonu spurcatu! Preste potintia, cá-ci déca intru adeveru aveám câte od ta o cértá, pacea intre noi erá in curēndu restabilita.

Inchipuiti-ve uimirea mea! Vine intr'o d'f vecinulu meu de preste strada si voiesce confidentialu intre patru ochi, se-mi spuna cev'a despre viétia ce o duce nevésta-mea. Acestu scandalosu individu betrānu, Hodoróga 'lu chemá, unu vapsitoriu de odineóra — nu sciú, déca rosiél'a albastrie a nasului seu 'si are originea dela meseri'a lui de mai nainte, ori 'si are vre-o cauza spirituala, — 'mi face o multíme de alusiumi misterióse despre portarea scumpei mele neveste; póte cá n'are de a face, dar' cá unu soçiú cu esperintie 'si va fi tiēnēndu de o datorintia de vecinu si prietenu, de a face unu semnu unui soçiú póte prea cu in-credere. La inceputu rídeám si-lu numiám unu nebulu clevetitoriu.

„Fórte bine,“ 'mi response elu, cá-ci asiá i erá obiceiulu se vorbésca, „fórte bine, dar' lucrulu merita nitica atentiune. Sciú d.-t'a, spre esemplu, cá prea cinsti'a d.-t'ale soçia merge singura cu o trasura, de trei ori pe septemána, precisu la 11 óre de amédi?“

„Nu o sciú,“ í-i responsei, „dar' déca o face, e totu-de-a-un'a mai bine cá merge singura, decâtu intr'o societate neconvenabila. Dar' eu nu o credú, cá-ci in septemán'a ast'a de dóue ori am provocatu-o se vína cu mine la tērgu, dar' a refusatu sub cuvēntu cá o dóre gātulu.“

„Cându a fostu ast'a?" me întrebă Hodoróga, scotiéndu-si notițiile.

„Luni si Joi.“

„Bine! Acum vedi notițiile mele: Luni in 4 am vediutu pe d.-n'a Florescu in trasura la 11 óre... Marti... Miercuri... aici; Joi in 7 am vediutu pe d.-n'a Florescu in trasura la 11 óre. — La unu matinée nu poteá se mérga, cà-ci nu aveá nici vre-o mantileta de teatru, nici manusi de glacé.“

„Admitu acést'a," observái eu cu ironie, „pentru-cà ea nu cercetéza matinéeuri.“

„Fórte bine! Dar' acum ni-se impune întrebarea: unde merge ea?“

„Hodoróga," î-i dísei eu seriosu, „eu nu permitu nimenui pe lumea acést'a — nici chiar' omului din luna — a se amestecá din asemenea motive in afacerile mele casnice. 'Ti multiumescu pentru interesulu ce-lu manifestezi; dar' eu sciu ce voesce nevésta-mea, ea are permisiunea mea si deplin'a mea invoire. Voiám numai se vedu, câtu de departe merge obrasnici'a d.-t'ale, si acum te rogu cu urgentia a inchide usi'a pe dinafara. Pèleri'a d.-t'ale e aici, dintre cele dóue corturi de-acolo din coltiu celu de mètasa este alu meu.“

Dupa-ce se indepartá prietenulu meu, me pusei la mésa si-mi radiemái capulu in améndóue mânile. — Ce e dreptu, eu acum nimicti moralesce pe Hodoróga, dar' in mine ardeá foculu banuelei gelóse. Ce poteáu se însămne tóte aceste? Tèmpu de siese-spredece ani, soçi'a inimei mele n'a întreprinsu nici o excursiune singura, — si acum, dupa-ce într'o septemâna de dóue ori mi-a refusat a-o insoçi, a mersu cu birj'a indata ce i-am întorsu spatele!

„Nevésta!“ strigái eu spre bucatarie, „vino curéndu incóce!“

„S'a întèmplatu cev'a cu micutiulu?“ 'mi respunse ea cu îngrigire.

„Ba, suntu numai eu!“

Poteá se me iusiele o femeia, alu càrei cugetu dintâiu eráu copfi si cas'a ei? Incepeám a me rusiná de mine însu-mi, si cându aparú in usi'a scump'a ei faci'a, nu cutezám se-i spunu ce'a ce voiám nume se-i spunu.

„Nevástutia," dísei eu, „adi voiú se-mi facu serbatóre, se mergemu in padurea dela Rfúreni si se petrecemu o di buna la padurariulu.“

O radia de bucurie î-i luminá trasurile, apoi, cá-si-cându si-ar' aduce a-minte de cev'a, începú a gângavi: î-i pare fórte, fórte reu, dar' ea ar' avé astadi fórte multu de lucru in casa, dar' de Vineri într'o septemâna amu poté se ne realizamu planulu si se fimu fórte veseli, astadi ar' fi absolutu imposibilu.

„Bine," î-i respunsei, „tu mi-ai refusat pâna acum mai de multe ori a te insoçi.“

„Regretu, scumpulu meu soçi, dar' cu dórerile mele de gútu trebuie se me ferescu de aerulu celu rece.“

„Aha," gândii eu, „aci totu este cev'a la midilocu," apoi dísei tare, „cà eu de-asemenea re-

nuntiu dela serbatóre ce voiám se mi-o facu, si voiú merge cá de obicei in pravalie.“ Dar' eu 'mi pareám cá si unu hotiu, cându pândiam in apropierea casei mele dintr'o strada laterala, si aveám privirea mereu indreptata asupr'a portiei dela casa. — De-odata vedu, cà Hodoróga vine oblu spre mine. „Acum deschideti ochii!“ strigá elu, „numai decátu vei vedé cev'a apart!“

„Nu credeám ochiloru, cându vediui într'o birja pe nevésta-mea si inca cu o flóre in pèru.“

„Ce póte ea, pentru numele lui D.-dienu, se aiba?“ me întrebái aprópe fara consciintia.

„Am audítu de asemenea escapade“ observá Hodoróga, „dar' de întèmplatu nu mi s'au întèmplatu, — o mama a optu copii ce traescu, si unu barbatu atátu de tréba!“

* * *

Fugti a-casa si me faceám, cà am uitatu cev'a. Póte o are nevésta-mea, dísei bucataresei, „Marie, én' chiama-o nitica incóce.“

Mari'a devenise rosie si respunse: „Cocón'a nu e a-casa, face o preumblare cu fetitiile.“

Pe fetitie le-am vediutu in feréstra, cându trecui pe aici. S'une-mi!“ strigái càtra ea, „unde s'a dusu nevésta-mea?“

Mari'a in locu de a-mi respunde urlá si fugi in cuhna, unde începú a plânge si a se vaieté.

In vremea ce eu stám confusu si fara a-mi scidá vre-unu sfátu inaintea ruineloru fericirei mele conjugale, la usi'a casei se trase clopotielulu, si inca cu o vehementia propria numai capitanului Zorescu. Inim'a mea sdrobita se mai usiorá: Capitanulu deci nu a potutu se fia. Deschisei usi'a. Ce e dreptu, inaiutea usiei stateá cineva într'unu feliu de uniforma, dar' erá — unu expresu.

„Se se predee numai decátu dómnei Florescu," suná comisionulu ragusítu de rachia.

Nu-mi făcui mustraru de consciintia si cetfi biletulu. Serisóreá erá frumósa, prin urmare nu poteá veni dela capitanulu.

Cetfi:

— „Me rogu a fi adi câtu de punctuósa, de óre-ce dupa 12 óre suntu fórte ocupatu. [Sperezu, cà adi nu vei fi atátu de palida, cá si Luni si Joi.

Alu d.-vóstra Georgescu (strad'a viiloru 6.)“ —

„Aha," gândii eu, „unu distinsu adoratoriu alu mamei celoru optu copii!“ Alergái spre celu mai apropiatu locu de birja. „Strad'a viiloru 6. pe câtu se póte de iute, platescu duplu!“ strigái birjariului, cà-ci aveá o birja de a dóu'a mâna.

Dupa unu tèmpu, ce pareá inimei mele torturate o vecia, ajunsei inaintea casei numite. Ferestriile parterului eráu inchise cu jalousii si aici siedeá, precum 'mi spusese stapânulu casei, dlu Georgescu, rapitoriulu onórei mele. Dupa-ce trasei clopotielulu, veni o servitóre.

„Asiu voi se vorbescu cu dlu Georgescu!“

„Nu-mi este permis a ve lasá se intrati. Dlu Georgescu are visita, si nici cu o conditie nu voiesce se fia conturbatu.“

„Se fia alu naibei, dlu Georgescu!“ strigăi eu, dându-o la o parte. „Voiu se vedu pe nevésra-mea!“

„Asiá, e nevést'a d-vóstra! Apoi poftiti numai in launtru, aici siedu ei de obicei.“

„De obicei!“ gângăvi eu, se vede că ast'a se petrece căm de mult!“

Intrăi in odaia cá-si-o furie. — Odai'a erá mare, pe de o parte intunecata prin jalustile inchise, de alta parte luminata de o feréstra inalta, ce nu se vede de pe strada. La mijlocu se redică o estrada acoperita cu postavu rosíu, pe ea siedeá in costumu elegantu si cu flórea in pèru — nevésra-mea. Intre estrada si feréstra stateá unu domnu mustaciosu in jacheta de catifea inaintea unui paisagiu si zugraviá desiguru portretulu ei. Elu me privi ántâiu pe mine, apoi cá-si-cându ar' voi se céra esplicatiuni, pe nevésra-mea.

„Nu te conturbá de locu, d-le Georgescu,“ dîsè ea, „este numai barbatulu meu. E fórte neplacutu, Ioane, cá-mi affási secretulu, desiguru a clevetitu próst'a ace'a de Maria. Septemân'a viitóre voiám se te surprindu de diu'a nascerei cu portretulu meu. Astadi siedu mai pe urma si m'a costatu multa ostenéla de a tiéné lucrulu in secretu!“

— — Asiá s'a fostu lamuritu „secretulu nevestei mele.“ — Pe vecinulu Hodoróga 'lu invitáiu in persóna a vedé portretulu si a judecá, déca flórea din peru — elu o cunosceá bine — este ori nu o infrumsetiare. Nevésra-mea inse me sarutá si-mi dîsè: „Bre, Ionitia nitica gelosu totu ai fostu tu!“

B. R.

La balu.

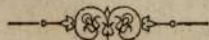
In hain'a t'a alba incinsa cu fluturi
Tu întrí in sala si capulu ti-lu scuturi,
Ér' pèru-ti blondinu —
Cum radii de luna se jóca pe valuri —
'Ti cade pe sènu.

Oglindele tóte te-arata pre tine
Curata cá din'a din sfere senine
Si blânda 'n priviri;
Cu glasu-ti de ângeru cu dulcea-ti zimbire,
Imparti fericiri.

Music'a resuna si toti te invita...
Dar' tu plecându fruntea, rostesci umilita:
Multiamu, — am promisú;
Si treci prin multime cá alb'a naluca,
Din sfântulu mieu visu.

Ajungí lângá mine, te vedu, te sèmtu, scumpa!
Si inim'a-mi bate in pieptu se se rumpa...
In ceriuri me sèmtu;
Ne prindemu in hora — si-mi pare cá lumea
Si ceriulu mi-e strèmtu!

GEORGIU SIMU.

Judetiulu.

— Romanu istoricu. —
(Urmare.)

XVI.

Magistratulu.

Judetiulu Weiss chiar' in diu'a de optu Iunie a anului 1612, adeca a dóu'a dí dupa plecarea soliloru lui Bathori, pe care Brasiovenii la sfatulu seu i sfruntasera, trimise in Români'a la Radu Mihnea, cá se-i céra ajutoriu impotriv'a lui Bathori.

Mihnea, dupa-cum sciá Weiss, cu ajutoriulu Turciloru ocupase tronulu României, deci neapertatu trebuiá se fia de partea acestor'a, ér' Sultanulu, fiindu unu potrivnicu inversiunatu a lui Bathori, Domnitoriulu romanu trebuiá se fia bunu bucurosu putèndu-si dá si elu ajutoriulu intru nimicirea lui Bathori.

Dar' Mihnea nu pré erá dispusu a se amestecá in aceste certe. Cátu despre reconoscinti'a, cu care ar' fi trebuitu se se sèmtia legatu de Bathori, — de óre-ce elu fusese acel'a, care 'lu pusese dintru ántâi'a óra pe tronulu României, — l'ar' fi potutu ucide indata cu propriele s'ale mâni, cá-ci sufletulu lui Mihnea nu voiá se scia de reconoscinti', si-apoi portarea Secuiului cu ocaziunea ocuparei Tierei românesci 'lu revoltase asiá de multu, încátu ar' fi uitatu de datori'a reconoscintiei, chiar' déca ar' fi fostu in stare a-i dá locu in pieptulu seu. Nu reconoscinti'a 'lu opriá dara pe Mihnea de-a nu dá mâna de ajutoriu Sasiloru Brasioveni in contr'a lui Bathori, ci cosideratiunea, cá nici tierei s'ale si nici persónei s'ale nu i sar' nasce vre-unu folosu din acésta expeditiune.

Alexandru cum audí de scopulu soliloru sasesci, vení la tata-seu si se rogá cu staruintia se-i permita a merge elu insusi in capulu Lefegiiloru, cá se bata pe Secui, care i rapisera si-i omorisera pe iubít'a s'a Rucsandra.

Cá se-i faca pe placu, Mihnea Voda incuviintiá cererea fiuluiu seu.

Alexandru plecá deci cu Lefegii sei, cá vre-o optu sute de ostasi la numeru, ér' strigatele, care se ridicasera in piati'a Brasiovilu anuntiându cá vinu, se referiá la sosirea loru.

„Lele Irino,“ dîsè un'a dintre femeile care se asiediasa dinaintea portiloru orasiului, cá se védia întrarea Româniloru, „nu-i semnu bunu, cá ajutoriulu ne sosese tocmá in o dí de Vineri.“

„Taci Tiorheno, nu mai cobí,“ reflectá unulu din barbati, care stateá in apropierea femeiei numita Tiorhena.

„Cá dóra nu-su o buha,“ tiéfní sasóic'a, „cá se-mi dîci cá cobescu.“

„Tacere,“ strigá unu glasu, „n'audíti resonetulu bucimiloru românesci, éta colea sosese dorobantiulu alergându, cá se vestésca sosirea aliatiloru nostri.“

„Vinu, vinu,“ strigá lumea din nou.

„Si in adeveru dinspre suburbiulu numitu astadi „Blumena,“ pe la cotitur'a unde stá acum

cas'a numita la „sórele de auru," se vediu o ceta de calareti.

Dar' nu erau Români, ci judetiulu Weiss cu suit'a s'a. Mersese cu câtv'a membrii ai magistratului si cu unii dintre cehmeșterii mai de frunte pâna la Dârstele de astadi intru întempinarea lui Alexandru si a cetei s'ale.

Dupa-ce 'lu salutase pe comandantulu ajutor-elor române, judetiulu Weiss se intorsese pornindu inainte, cá se primésca pe Români la port'a orasiului.

Alexandru cu ai sei nu era departe.

Populatiunea aclama pe iubitul seu judetiu, care sosindu la port'a dela strad'a manastirei, se oprí cu ai sei, acceptându sosirea Româniloru.

Acesti'a nu întârziara de-a veni. In fruntea loru era Alexandru, care se vindecase cu desevsire de ranile caderei s'ale, si era sdravenu si voinicu, desi cam trasu la faia si cu privirea plina de jale.

Porta uniform'a capitanului de Lefegii, care se asemena cu portulu lesiescu. In capu avea o chivera, ostasii sei inse, care nu primisera la Pasci dela Domnitoriu indatinat'a chivera si bucata de postavu pentru uniforma, se aflau mai toti in portulu loru tieranescu, imbracati cu sumanu si cu cioreci, cu caciuli in capu, er' in petiote incaltati cu opinci.

Privitorii Sasi, vediendu un'a cá ast'a fura tare desilusionati si inceputa a-si bate jocu de ajutoarele loru, numai in taina, firesce, cá-ci pe faia n'ar' fi indrasnitu nici-odata, inse nu dora pentru a nu strica prietesiugulu cu Români, ci, fiindu-cá aerulu acestoru ostasi nu semená nici-decum a aeru de omeni slabi.

Cu tote astea, Sasi sciindu-se a-casa si vediendu-se in numeru mai mare decâtu Români, pote totusi ar' fi inceputu a-si dá pe faia dispretiulu loru cátra acesti'a, deca presentia judetiului Weiss nu le-ar' fi infrânatu vijulu loru celu ereditariu, adeca sumeti'a faia de alte nemuri.

Judetiulu Weiss prin unu semnu pofti pe Alexandru se tréca alaturea cu elu si se se oprésca, lasându ast'feliu se defileze dinaintea loru trup'a româna, care tienu intrarea in orasiu, unde fu salașluta pe la burghezii Sasi siediotori in cetate.

Pe Alexandru inse, trufasiulu judetiu Weiss 'lu conduse in casele s'ale, dícându-și cá si-ar' fi rezervatu sie-si onorea de a gazdui pe scumpulu seu aliatu.

Români sosisera cev'a pré de timpuriu la Brasiovu, cá-ci Sasi nostri nu erau inca preparati, ba nici chiar' cu desevsire decisi la o lupta agresiva, er' cátu pentru aperarea orasiului ar' mai fi fostu inca destulu tēmpu, cá-ci dupa scirile sosite de prin Secuime, Bathori mai avea de-a face cu unii dintre magnati, dar' mai cu séma cu Bethlen Gábor, pe care 'lu urá, fiindu-cá recunoscuse in elu unu antagonistu de caracteru nobilu si superioru.

De curēdu se întēpláse la unu ospētiu, cá Bathori voindu se-si deá pe faia parerea, ori

mai bine dísu intentiunea s'a, ceruse a i-se umpleá unu paharu cu vinu rosu pe care 'lu inchina lui Bethlen.

Ast'a voiá se iusemneze: cum beáu acestu vinu rosu, asiá dorescu a-ti sorbi si sängele teu celu mohoritu.

Bethlen inse, chiemându pe paharnicu, i ordona se-si umple si lui unu paharu cu vinu rosu.

Vediendu Bathori acést'a, se infuria asiá de multu, incátu smucindu-si arm'a din téca, strigá cá si turbatu: „nu cu vinu rosu, ci cu sängele lui Bathori voi colorá dusiumelele!"

Cei dimpregiuru se incercara a domoli pe Voda, dar' pentru Bethlen sosise tēmpulu suprenu de a se retrage. Acum se aflá la Dev'a, si Bathori se stradiuá a-i intinde vre-o cursa.

Sasii aveaú dara regazu, cu tote astea inse, judetiulu loru Michailu Weiss sciá bine, cá nu voru scapá de urgi'a lui Bathori, si de ace'a zoriá se-lu previna si se nu-lu lase cá se inainteze pâna la murii Brasiovilui, voindu se-lu întēpine in câmpu liberu.

Acést'a a s'a intentiune si-o descoperi indata lui Alexandru, care si elu era de ace'asi parere, cá-ci nu pornise elu de-acasa, cá se se ascundia dindereptulu ziduriloru Brasiovilui, ci venise pentru a se mesurá pieptu la pieptu cu dușmanulu seu si sfarimatoriulu fericirei s'ale.

Brasiovenii, Sasii precumpenitori si moi din fire, cá se nu dícemu fricosi, ar' fi preferatu se steá in dosulu ziduriloru cetatiei loru si de-acolo se se hartuésca cu Bathori, Weiss inse, le puse in vedere relele cele mari ce aveaú se resulte prin o traganare asiá de lunga a resbelului, si totu-odata vorbindu-le de ajutoriulu Româniloru, care in mai multe rēnduri batusera pe Secui in câmpu deschisu, isbuti a-i converti la parerea s'a.

In Brasiovu erau trei mi de ostasi, siese tunuri si Români, din comunele rurale apartiēn-tore jurisdicțiunei Brasiovilui, poteá se stringa inca vre-o siepte mi de ostasi de vitia sasésca, deci Weiss nu era nici decum la indoieála, cá nu va poteá bate pe Bathori.

Judetiulu Brasiovilui dela unu tēmpu incóce, tiēneá mai pe fie-care dí o siediintia in sal'a sfatului, cu senatorii si cu cehmeșterii, care dupa-cum scimu, in tēmpu de resboiu luáu loculu de capitani.

Multa bataia de capu i faceá renitenti'a unoru Sasi nobilitati, care nu voiáu odata cu capulu se primésca la ei in gazda din ostasii români si din resboinici, care se aduná de prin comunele invecinate.

De densii vorbi Michailu Weiss dícându:

„Dreptu cu doue feie, stapânire boerésca, pe pamēntu comitatensu, dá, acolo este loculu seu, dar' pe pamēntulu sasescu trebuie se domnésca egalitate burghesésca. Concetatiunii nostri inse, care primindu cáte unu petecu de pamēntu prin comitatu, au intratu in tagm'a gentilomiloru unguri, credu cá si aici suntu boieri si potu stapâní printre noi, cá printre iobagii de pe la mosfile loru."

Pe calea vecinicii.

La ultimele cuvinte ale judetiului, usi'a se smîncise cu o violentia resusa, încatu se deschise câtu colea, ér' prin deschidietura cadiù mai multu decatu întrà adjunctulu funogiului, acefasi functionariu, pe care l'am vediutu in tóta poterea demnitatiei s'ale, câdu cu inspectiunea tîrgului.

Domnulu Hans Bluess se affá in o iritatie nespusa, de-abiá mai resuffá, faci'a-i erá rosie de bateá in negru.

„Poftimu, primesce inapoi functiunea mea, pré intiepte jupáne judetiu, am slugitu destulu orasiului, — ci cá legea lege remáne, si de-astea nu potu indurá eu — déca cinev'a are o casa mare si . . .“ aici vócea domnului Hans se inecá, iutié'a, cu care spulberase vorbele s'ale i luáse tóta resuffarea, si cu tóta maestri'a s'a de vorba, trebúf sè se opréscá in raportulu seu atátu de lamuritu, fiindu silitu a dá plámánitoru s'ale repausulu cuviintiosu.

Judetiulu Weiss, care posedá art'a de a ascultá cu rabdare, si care cunosceá pe jupánulu Blues, i faciú semnu sè se asiedie pe unu scaunu dîcîndu-i:

„Resuffa mai ántáiu, apoi vorbesce si vedi de nu-ti pierde firulu!“

Prietenulu nostru, nerabdatoriu cum erá, crediù cá resuffase din destulu, si fâra a se pune josu, se incercá se spuna din nou. Inzadaru cascá de vre-o dóue ori din gura, cá-ci nu fû in stare a scóte unu cuvêntu macaru.

Acum Weiss se scolá, se puse dinaintea lui Blues, si-lu intrebá cu unu aeru fórte seriosu: „nene Hons, arde, e focu in cetate?“

Vedi-bine cá, pentru a alterá atátu de multu pe Hons, foculu trebúf se fia in cetate, cá-ci déca ar' fi arsu prin scheiu, nici in séma n'ar' fi luat.

La intrebarea judetiului, Hons redicá ochii nimitu si respunse pe scurtu, dar' apriatu:

„Nu!“

„Ori au atacatu Secuii orasiulu?“

Dupa óre-care tîmpu, si la acésta intrebare urmá dreptu respunsu unu: „nu“ nimeritu.

„Asiá-dara, déca nici nu arde, nici Secuii n'au atacatu orasiulu,“ continuá Weiss, „avemu tîmpu cá se acceptamu. Pune-te dar' frumusiulu josu, si déca nu voiesci se me superi, se nu vorbesci nimicu, nici unu cuvêntu macaru, pâna nu-ti voiu fi dîsu eu se incepi.“

Glasulu celu apesatu alu judetiului, figur'a s'a cea impunátore, avura efectulu doritu. Hons aruncá asupr'a mai marelui seu inca o privire, jumetate uimita, jumetate sfficiósa, apoi siediù josu fâra a mai díce „cârc“ macaru.

Ne vomu profitá de acésta pauza pentru a-lu esaminá mai de-aprópe, dâdu ast'feliu o descriptiune a unui Sasu-modelu, adeca a unui Sasu, care represinta in fisiculu seu si in capacitatea s'a spirituala, maioritaea individiloru de nationalitatea s'a.

Domnulu Hons erá cá m de vre-o patru-dieci de ani, vârsta in care si Sasulu trece de coptu la minte; figur'a s'a cea midîlocá erá invescuta

cu o haina sura, care aveá nasturi de argintu. Ochii sei eráu vioi de-i sticliáu, dar' espresiunea priviriloru s'ale nu se potrivíá cu aerulu seu, care portá tinbrulu nehotarírei. Pêrulu, mustetiele si barb'a s'ar' fi potutu numi bine ingrigite, déca alteratiunea s'a n'ar' fi lasatu si asupr'a loru nisece urme singulare si caracteristice.

Se vedemu.

Vêrfulu celu dieptu alu mustetieloru s'ale se redicáse in susu, ér' vêrfulu celu stângu erá blegosiatu in josu. Ast'feliu mustetiele faceáu portretulu fidelu alu stapánului lor, cá-ci, pe câdu arip'a cea drépta se pregatiá cu lanci'a redicata pentru a întreprinde ataculu celu mai indrasnetiu, arip'a stânga facuse dejá tóte pregatirile de retragere, ér' centrulu remase nedecisu inspre care parte se se plece; si stateá neactivu, asceptându se védia cum va decide forti'a fapteloru

Éta-lu dar' pe domnulu Hons, cá omu precautu ce erá, pregatitu de tóte. De va merge bine, 'si va redicá si celu-alaltu vêrfu alu mustetieloru si va pasi pliu de incredere in lumea cea uimita; déca inse treb'a se va întorce spre reu, 'si va blegosí degraba si cealalta aripa, asiá încatu nimeni n'ar' mai fi potutu indrasni a sustiêné, cá ar' fi unu omu mai prevedietoriu decâtu dînsulu.

Dar' éta-lu pe amiculu Hons érase in tóta firea s'a.

Judetiulu, observându acést'a, i dete permissiune se vorbesca, ér' cum primí acésta permissiune se scolá degraba si incepú a díce:

„Multa lume s'a adunatu in orasiulu nostru, si eu impreuna cu domnulu funogiu avemu destula bataie de capu, cá se-i adapostimu pe toti. Nici o casa a comunei nu mai este góla, in manastire nu se mai afla locu nici macaru pentru unu sênguru sufletu de omu, deci suntemu siliti a mai asiediá din ostasii straini si prin casele cetatieniloru. In „podulu batusiloru“ ar' fi locu, déca locuitorii orasiului nu si-ar' fi dusu sculele si marfurile lor acolo, ba mai arme, ba grâu, ba orzu si altele asemenea. Asiá-dara, ori-ce suflare de omu, care este, se suferé impreuna si de-o pottriva cu cei-lalti sarcin'a obstéscá a orasiului obstescu. — De ce dara, me rogu d.-t'ale pré intiepte d.-le judetiu, voiesce se fia „nemes ember“ in orasiu, si cum a indrasnitu se me numéscá pe mine „cetatiénu vorbaretiu“ si se-mi díca, se me caru afara din casa s'a, cá-ci déca nu, me va luá de gútu si me va aruncá afara. Asiá dieu, eu . . . se induru asemenea lucruri, pré intieptule si precautule d.-le judetiu. — Dar' si eu am sciutu se-i spunu buchile. I-am dîsu se mérga la „iosagulu“ seu, acolo la mos'á s'a póte se poruncéscá déca vrea, aici trebue inse, se fia ascultatoriu si supusu porunciloru inaltului magistratu. — Elu mi-a respunsu la ast'a, cá va ascultá de draculu celu impeliatu, si s'a pornitu se injure de 'ti-erá mai mare gróz'a. — Eu inse m'am apucatu a-i spune, se-i fia rusíne pâna la adênculu sufletului seu, si cá voiu face aretare la d.-t'a, multu intie-

leptule, despre renitenti'a s'a. — „Poti face aretare si la mósia-t'a déca vréi,“ racai elu adaugându: „de nu te vei cără, numai decátu ai se vedi cum vei sborá pe usia afara.“ — Si dieu, pré intielepte d-le judetiu, se suferu eu asemenea lucru, eu, care nu numai cá suntu unu cetatiénu juratu alu Brasiovlui, ci pe lángha ast'a mai suntu si adjunctulu

Aici judetiulu intrerupsè pe vorbaretiu esclamându:

„Dar' de cine vorbesci nenisiorule, pâna acum in rostulu d-t'ale celu langu n'ai pomenitu nici unu nume.“

„Apoi de, — este fâlosulu George Robel, elu este acel'a, care ne chinuesce si ne nacajesce de câte-ori vine in midiloculu nostru, cá-ci . . .“

„Destulu!“ strigà judetiula, „dici dara cá Robel nu voiesce se primésca ostasi in gazda la sine?“

„Dá, pré intieleptule, asiá dici, cá-ci asiá este!“

„Fâ bine, trimite-mi unu servitoriu.“

Blues esí in ruptulu capului.

„Prinsu-te-am,“ 'si disè Weiss cu o stranie lucire a ochiloru sei. Te voiu invetiá eu minte, se mai umbli a descoperi tainele mele . . .“

Preste puçianu vení dorobantiulu trimisu de Blues.

„Du-te la Robel,“ i ordonà judetiulu, „si spune-i, cá magistratulu orasiului Brasiova, 'lu soméza, cá in ténpu de o óra se compare dinaintea s'a.“

Dorobantiulu salutà cu umilintia si plecà. —

Ór'a trecuse, inseràse déjà, cându se porní o viétia animata impregiurulu sfatului.

Din tóte pârtile orasiului se apropiáu cetatienii si intráu zoriti in cas'a sfatului. Eráu senatorii si juratii Brasiovlui, care la ordinulu judetiului se adunáu, cá se tiéna o siedintia estraordinara.

Si Alexandru erá invitatu cá se iá parte la acésta adunare.

Se intunecàse cu totul, cându sal'a de siedintie a sfatului se umpluse de cei chemati.

Acésta sala erá destulu de mare si de o forma patrata cu dóue rënduri de ferestre.

In fruntea salei stateá o mésa mare, rotunda, acoperita cu postavu veré. In mijloculu acestei mese se vedeá o cruce cu Domnulu Isusu Christosu restignitu, lucrata de argintu curatu, lángha cruce, de dóue pârti, stateá câte unu sfeşnicu totu de argintu in care ardeáu dóue luminari de céra.

Giuru impregiurulu mesei eráu puse scaunele senatoriloru, ér' de-alungulu paretiloru scaunele juratiloru.

De-asupr'a usiei de intrare erá atêrnata o tabla mare négra pe care straluciáu cu litere de auru cuvintele:

Juste judicate filios hominum

Audi et altera pars.

adeca: Judecati cu dreptate pe fii ómeniloru, asculta si partea cealalta.

Sal'a erá luminata cu lumini de sèu, care ardeáu in trei policandre, respândindu lumin'a loru nu numai in celu mai departatu uughiu alu salei, ci si in departare mare pe strada afara, cá-ci pe atunci iluminarea stradeloru erá inca unu lucru cu totul necunoscutu.

Senatorii si juratii stateáu imprasciati prin sala si vorbiáu unii cu altii. — De-odata se facú o tacere adéna.

Unu dorobantiu alu orasiului deschise usi'a, prin care intrà maretiu si trufasiu judetiulu Michailu Weiss.

Intórse cu multa condescendentia salutarea celoru adunati si trecându, prin midiloculu loru le facú senna cu mâi'a se-si ocupa locurile.

Elu insusi se puse pe scaunulu din fruntea salei, in giurulu mesei se asiediara funogiulu si senatorii, ér' juratii se pusera pe scaunele insirate de-alungulu paretiloru.

Dupa-ce 'si ocupàse fia-care loculu ce i-se cuveniá, judetiulu incepù :

„Precavtilora si intieptiloru Domni. V'am chematu astadi la sfatu, cá-ci s'au ivitu mai multe intrebari de cea mai mare insemnatate pentru salutea acestui obştescu alu nostru orasiu.

Mai întâiu de tóte me sèmtu datoriu a ve vesti, cá pré milostivalu Domnitoriu alu României, bunulu nostru vecinu, Radu Mihnea Voda, ascultându cererea nóstra, s'a induratu a ne trimite chiar' pe fiiu-sèu eaconulu Alexandru cu unu ajutoriu de optu sute de ostasi vitezi.

Éta-lu aici in midiloculu nostru.“

La aceste cavinte tóta adunarea 'si intórse privirile spre Alexandru, pe care judetiulu 'lu asieliasè de-a drépt'a s'a. Toti i-se inchinara tacuti, Alexandru intórse cu politetia inchinatiunea adunarei.

„De óre-ce este aliatulu nostru,“ urmà Michailu Weiss, „am crediutu, cá i-se cuvine si lui unu votu consultativu in acésta obştesca adunare, cu atátu mai vèrtosu, fiindu-cá s'a rogatu cá se-i ascultamu si parerea d.-s'ale. — Credu, cá nimeni nu va avé nimicu impotriv'a acestei alcatuiri. — Dar' mai întâiu avemu se tiénemu o judecata. Concetatiénulu nostru George Robel, care se mai numesce si de Arapatak, a ajunsu asiá departe cu trufi'a s'a, incátu crede, cá va poté nesocoti hotaririle nóstre.“

Unu murmuru de nemultiamire se audí printre ascultatori.

„Da,“ reluà judetiulu, care observase cu o satisfactiune interna animositatea nascúda a senatoriloru in contr'a acelu'i, pe care-si propusese de a-lu nimici, „da, trufasiulu Robel, a refusatu de a-si impleni datori'a de cetatiénu, care 'lu indatoresce, cá se supórte de-o potriua cu concetatiénii sei, tóte sarcinele impuse acestui obştescu orasiu, elu adeca nu numai cá n'a votu a primí se deá locuintia ostasiloru straini, care dupa impartiel'a facuta, se veniáu pe cas'a s'a, dar' a necinstitu acestu magistratu in persón'a adjunctului Blues.“

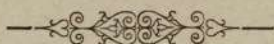
Érasi se porni unu murmur desaprobativ prin sala. In acestu momentu veni unu dorobantiu si anuntiá pe judetiu, cá George Robel a venit si cá este la usi'a salei, ceréndu se între, de óre-ce ar' fi fostu citatu dinaintea magistratului.

„Adá-lu incóce!“ disé judetiulu pe scurtu.

Dorobantiulu esí, si indata dupa esírea lui se deschise usi'a din nou si prin ea trecú, plecându-se tare, cá-ci erá fórté inaltu de statu, George Robel.

(Va urmá.)

TEOCHAR ALEXI.

Matusi'a buna.

— Una icóna din viétia. —

Prelucrare libera, dupa Josefina Flach, de St. C. Z-- nulu.

(Urmare.)

Cându inse, 'si descoperise inaintea matusiceii dorinti'a s'a, nu aflá pré usioru audiu. Domnisiór'a Elis'a cea betrána pricepuse inca de multu, cá, ce magnetu atrage pe ténérulu Nitia la cas'a s'a; ea inse voia a cunosce mai de-aprópe caracterulu si insusírele barbatului, in a cărui'a mâni aveá de a depune fericirea vietiei nepótei s'ale. In urm'a urmeloru inse, consémtí si ea — si parechi'a ténérá erá fericita.

Gatél'a Elisei erá sevêrsíta, si díu'a cununieii juniloru determinata.

Acest'a e tēmpulu, in care invetiasemi a cunosce pe matusi'a si pe nepót'a ei.

Precându ambele cá m dupa o jumetate de óra se reintórsera in chili'a unde le-am aflatu la inceputulu acestei enarari, dam'a betrána se asiediá cá de comunu pe sofa, precându Elis'a ingenunchiá pe unu scaunelu inaintea betránei, si priviá la ea plina de cugete.

„Elisa scumpa, la ce cugeti tu?“ intrebá in urma matusi'a suridiéndu.

„Eu, matusia!? eu cugetu la ace'a, cá cátu esci de frumósa! si cátu de frumósa trebuiái se fii atunci, cându inca erái juna!“

„Copila nebunataca! in juneti'a mea nu am fostu frumósa de locu, — prin urmare, acum la betránetie inca nu am potutu deveni frumósa.“

Elis'a inse nu se lasá a fi asiá de usioru abatuta dela apreçiarile s'ale. „Totusi tu esci frumósa, bun'a mea matusíca,“ intariá copiliti'a. „Chiar' si Nitiu 'mi dísesé cu puçinu inainte de ast'a, cumcá elu in intrég'a s'a viétia, nu vediu se o femeia mai frumósa decum esci d.-t'a. Si déca nu erái d.-t'a, iubita matusia in vorba, crede-me, cá incepeám a fi jalusa.“

Si fét'a aveá totu dreptulu. — In faci'a matusiceii s'ale se vedeá, cá sub vélulu imbetránitu locuesce unu spiritu nobilu. Linisce si blândetia, pace suflétésca si o pietate profunda vorbiáu din fie-care trasura a feçiei s'ale. Limpede i straluciáu ochii cei negrii, nasulu erá finu formatu, pèrulu de o colóre albo-argintia, faci'a-i gingasia cá si

sufлата cu o colóre rosfe. Numai in giurulu buseloru se vedeá adese-ori, de-abiá poténdu-se observá, o trasura dorerósa, care aretá, cá tēmpulu indelungatu iuca nu a fostu in stare a sterge pe deplinu urmele suferintieloru trecute. — Statur'a damei erá mca svelta si neincovoiaata. Portá unu vestmēntu din materie fina de lâna in colóre négra, — unu guleru de dantele albe cá néu'a i-i infasiurá grumazii, — singurulu ornamentu ce-lu portá, erá câteva inele antice. O marama mica de dantele négra, a càrei'a capete i-eráu legate pre sub barba, i-acoperiá pe de jumetate pèrulu.

Tēmpu mai indelungatu priviá inainte-si, adēncita cu totulu in cugetele s'ale.

„Tu-mi promisesi, matusíca, cá-mi vei enará o istorióra, care intr'adeveru s'a si intēmplatu!“ reflectá Elis'a.

„Si promisiunea obliga pe omu, asié-dara, scumpa inimióra? Fii pe pace! O se audi acea istorióra, numai cátu me cugetu, cá cum s'ar' potriví mai bine cá se o incepu. E lucru firescu, cá numele persóneloru, cari figuréza in acésta istorie, trebue se le schimbu, — si acést'a nu se póte asiá de usioru.“

Elis'a se asiediá pe scaunelu si-si radiemá capulu pe genunchii matusiceii s'ale.

Totu asiá faceá ea si in copilari'a s'a, de câte ori matusi'a i enará in amurgitululu serei câte o poveste. —

— „Inainte de acést'a cu unu síru lungu de ani, — asiá incepu betrán'a dama, — se abatú sér'a târdíu, unu caletoriu de totulu ostenitu, in ospetari'a cea mai buna a unui opidu ce se afla departe de aici. Totu giamantanulu lui stateá din o straitia acatiata pe umerii sei.

Esteriorulu lui erá desfiguratu prin prafulu si sudórea ce-lu acoperiá, — prelânga tóte acestea inse, se poteá observá, cá ténérulu omu, apartiēneá claseloru culte. Odichn'a de nópte a caletoriului fú intrerupta prin strigate si prin âmblarile neliniscite incóce si incolo din casa. Elu se tredí din liniscitu-i somnu si intrebá, cá ce s'a intēmplatu? I-se respunse, cumcá unu altu caletoriu devenise repentinu bolnavu, si inca tare seriosu bolnavu, si spre nenorocire nu se afla in apropiere medicu.

Singurulu medicu alu opidului murise cu puçinu inainte, si loculu lui nu fusese suplinitu. Atunci caletoriulu descoperí: cá elu insusi inca e medicu, si dadú morbosului ajutoriulu recerutu. — In díu'a urmatóre, starea bolnavului se ameliorá; dar' se poteá prevedé, cá se recere inca tēmpu indelungatu pâna la deplin'a reinsanetosiare a acelui'a.

Din díle se facuserá septemâni, din septemâni luni, — alti si alti pacienti ocursera, ér' junele medicu remase totu in acelu orasielu — De tóte pãrtile 'lu sfatuiáu, cá se se asiedie cu totulu acolo, si elu remase.

Elu voia se dórma numai o singura nópte, — si si-au petrecutu tóta viétia s'a acolo, — asiá conduce sórtea omului o singura intēmplare, séu mai bine dísu mân'a cea sânta a lui D.-dieu.

Doctorulu Muntenescu nu avea consăzgeni mai de-aprópe, decâtu singuru numai dóue sorori, cari ambele erau mai betráne cá elu, si bine maritate. Firesce, cá acestea doriau, cá fratele loru se faca o cariera stralucita in lume, si nu erau de locu multiumite cu hotarírea lui de a se asedia definitivu in acestu micu opidu, si precum i scrisese un'a din sororile s'ale „a se ingropá pe sine de viu.“

Doctorulu Muntenescu inse nu cunoscea ace'a ambitiune infocata, care alunga pre atáti ómeni dela unu locu la altulu fara a li dá linisce; elu 'si implinia cu conscientia datori'a s'a in totu loculu, si deca in unele casuri sciinti'a si iscusinti'a s'a nu potea folosi, ori chiar' nici a li usiorá, atunci sântia ómenii o binefacátore consêntire a unei inime nobile. Pracs'a lui luá unu aventu repede, si venitul lui intrecea cu multu, ce'a ce amesuratu dedariloru s'ale de totulu modeste, i era de lipsa.

„Trebue se te casatoresci, iubite doctore!“ i dicea unulu séu altulu dintre onoratorii opidului, cari in celea mai multe casuri erau binecuvântati cu fete crescute.

Acestu consiliu i convenia de miune ténurului medicu, si inaintea ochiloru lui se presentá cu farmecu chipulu unei vietii casnice, modeste si fericitoare, de ce unu medicu are multu mai mare lipsa decâtu altii, pentru-cá, dupa grelele si adeseori neincoronatele de rezultatu lupte in contr'a diferiteloru suferintie si doreri se se póta odichni de strapáste dilei.

Cu deosebita placere cercetá mediculu Muntenescu cas'a primariului Stelescu. Acestea cercetari inse nu i-se poteau esplicá in modu necuviintiosu, cá-ci fet'a cea mai in vrêsta a primariului era dejá fidantiata, ér' cea mai ténura se afla la o matusia a s'a, carea locuia in departare.

Preste cât'v'a têmpu se imbolnavi fórte greu d.-n'a Stelescu, de nisce friguri de nervi, si primariulu rechemá pe Mart'a, fiica-s'a a-casa, pentru-cá se ajute intru ingrigirea mamei s'ale.

In linisce si fara sgomotu, cu ochi chiaru privitori si cu mân'a securá 'si faceá Mart'a datoriinti'a in chili'a bolnavei, precum si in casa. Ea respándeá pre totu loculu linisce si multiamire; si adese-ori se intrebá doctorulu Muntenescu plinu de admiratiune: prin ce óre póte fi acésta copila neinsemnata atátu de atragátore? — Trecu multa vreme in superare, pâna-ce incetara cu deseversire suferintiele mamei. Numai dupa reinsanatosiarea deplina a acesteia, precându era vorb'a despre departarea de-acasa a Martei, recunoscu ténurulu medicu starea inimei s'ale. Si indata ce-i descoperi sântiemintele s'ale, plina de incredere i intinse Mart'a mân'a s'a; plinu de bucurie 'si dadurá parintii inoírea loru, si preste puçine luni, devenise Mart'a soçi'a doctorului. —

Trecura ani. Fatalitatile schimbatióse ale vietiei, chiar' asiá de puçinu crutiara si pe acésta parchia, cá si pe alti ómeni: dar' intim'a iubire ce o aveau unulu cátra altulu, le ajutara a le su-

porta cu pacientia, desi suferiau destulu sub povar'a loru. Cea de întâiu nascuta a loru, numita dupa bunica, Luisa, era sanetósa si in putere. Pruncii urmatori le murise unulu dupa altulu; singura numai Anuti'a, cea mai tinera, remase dintre ei in vietia.

Starea materiala a familiei era multiamitoare. Căscigulu medicului, nu numai cá ajungeá in abundantia pentru trebuintiele si dorintiele modeste, ci parintele mai potea pune la o parte si unele micutii sumulitii, pentru a-si asigura cu incetulu viitoriulu copileloru s'ale. — Si cându mai târdiu primariulu si femeia-s'a se stramutara la celea eterne, a 'asatu celoru dóue copile ale loru o avere multu mai insemnata decum se presupunea. Doctorulu Muntenescu luá in stapânire cas'a soriloru sei, implinindu prin acésta, un'a dintre cele mai predilecte dorintie a soçiei s'ale.

Ast'felu trai din nou dóm'n'a Muntenescu in cas'a parintiésca, chiar' lângá cas'a in care locuia parochulu Bunesculu cu soru-s'a, acesti amici vechi si probati a familiei loru. Sor'a preotului, conducátore casei si economiei acestui'a, era in comunu cu dóm'n'a Muntenescu, ângerula pazitoriu alu seraciloru si a bolnaviloru si pazitóreá plina de iubire, a feteloru lui Muntenescu.

Luis'a 'si petreceá chiar' atát'a in cas'a parochiála câtu si in cas'a parintiésca.

Dela fraged'a s'a junetia, vediu se ea aci cum deprindea acestu demnu preotu in cea mai mare mesura: abnegatiunea, resematiunea si invingerea de sine cari le predicá si altor'a. — Elu si sor'a lui traiau de totu simplu, potemu dice in lipsa; acel'a inse, care avea lipsa de ajutoriu le afla mân'a totu-de-a-un'a deschisa.

Totu acestu esemplu 'lu vedeá Luis'a si la parintii ei: tatalu seu era neobositu activu, fara de a intreba, cá óre pacientulu i póte respáti ostene'l'a, precându maica-s'a traia numai pentru soçi si copilele s'ale, si resigná la ori-ce bucurie, ce ar' fi trebuitu se o caute afara de cerculu familiei s'ale.

Luis'a era o copila blânda, liniscita, care nu scia de jucariile copiiloru de o vrêsta cu ea. Unu singuru soçi de jucarie avea, pe uniculu fiu alu primariului Selbatescu, urmatoriulu in oficiu alu bunulu ei. Primariulu repausase in Domnulu; veduv'a lui remase cu locuinti'a in opidu, in cas'a care i-a cumperat'-o fericitul ei soçi, chiar' in vecinatatea doctorului Muntenescu. Cá copii vecini, Adolf si Luis'a devenira in scurtu têmpu soçi de jucaria, pre amândoi i gasia omulu in órele libere totu-de-a-un'a la olalta in curte si gradina.

Cele mai frumo se locuri pentru joculu loru nevinovatu le offeria impregiurimea casei parochiáli si a besericei din apropiare. — Aci se afla in têmpurile mai vechi, intemeiata prin credinti'a stramosiloru, o manastire, in care femei curate si dedicate lui D.-dieu 'si petreceau têmpulu in rogatiune, labóre si in crescerea fetiteloru orfane.

(Va urmá.)

CRESCEREA COPIILORU IN FAMILIE

DUPA CERINTIELE SCÓLEI.

— *Consilii practice pentru parinti.* —

(Urmare.)

Din ptrivra strica fôrte multu unu parinte, candu, ace'a ce poruncesce invetiatoriulu copilului se face, parintele nu numai cã nu-lu îndemna a face, ci inca 'lu desminta a nu face, — cându se intêmpla de 'lu pedepsesce, elu incepe a-lu amenintiã pre invetiatoriu cu vorbe prôte cá: „Se te mai atingi de copilulu meu, cã ti-oiu aretã eu; cã nu-i dãi tu de mânãre,“ si alte vorbe urîte, cã-ti este sila si se le audi.

Totu asemenea strica parintii, cându 'si trimitu copii neregulatu la scóla, séu candu nu le dáu cãrtile si alte lucruri trebuintióse in scóla; ast'a ar' insemná a pune pre croitoriu se cósã fãra de acu, pre scriitoriu a scrie fãra de condeiu si fãra cernéla.

Crescerea si invetiatur'a copiiloru din scóla se mai póte asemená si cu o casa nóua, ce s'au invoitu se o zidésca doi zidari. Cându amendoi zidarii lucra totu unu feliu si cu ace'asi silintia si bunavointia, zidulu se redica frumosu in susu, si de tóte partile este trainicu, si in curêndu cas'a este gat'a spre locuintã. Dimpotriva lucrãndu unulu mai bine si altulu mai reu si mai incetu, zidulu inca se redica mai incetu si pre lãnga ace'a partea unde a lucratu zidariulu mai slabu, nu este trainica, din care pricina, zidirea de multe ori se surpa zadarnicindu ast'feliu si munc'a celui harnicu. Lucrulu acest'a stã inse de totu reu atunci, cându ce'a ce zidesce unulu, celu-alaltu neplacãndu-i cum zidesce soçiulu seu, strica, séu zidindu acest'a strica celu-alaltu; in casulu acest'a zidulu nu póte inaintã de locu, si cas'a nu se va gatã in veci.

Cându parintele zidesce impreuna cu invetiatoriulu la zidulu crescerei tinerimei, curêndu elu se gata spre bucuri'a amenduror'a si spre fericirea si binele ei, cã-ci cas'a zidita de acesti doi zidari harnici lasandu-o de mosceni tinerimei, acést'a se adapostesce cum se cade in ea inpotriv'a tuturor furtunelor si vijeliiloru din lume. Dinpotriva, cându ce'a ce direge si zidesce invetiatoriulu in scóla, parintele strica in casa, de buna séma, cã crescerea copilului acelu'a nu se va póte gatã nici-odata spre binele si fericirea lui.

De aci urméza: cã totu ace'a ce potu face parintii mai multu pentru crescerea si luminarea mintiei copilului dela etatea de 6 séu 7 ani in susu, este mai multu de a ajutã scól'a in lucrarea ei, cá acést'a mai usioru si mai cu inlesnire se-si póta ajunge inaltulu si frumosulu ei scopu. Pãna cându parintii nu voru lucrã mãna in mãna cu scól'a si cu invetiatoriulu la crescerea si invetiatur'a copilului, pãna atunci desvoltarea si luminarea copilului este lipsita de suculu celu mai dulce si mai de lipsa; fãra a fi ast'feliu totu fundamentulu crescerei copilului este ziditu pe nasípnu. Suntu unii parinti inse, cari ar' lucrã si lucra bucuros impreuna cu scól'a pentru crescerea

copilului, dar' ceru prea multu dela scóla. Ei 'si inchipuescu, cã copilulu indata ce a umblatu cãtev'a díle la scóla, se si scie serie, socoti, cântã si altele. Fôrte desu audi pe multi parinti tãnguindu-se si sudufndu pe invetiatoriulu, cã nu a invetiatu nimicu pe baieti. Dar' trebuie se scie parintii acesti'a si ace'a, cã déca este pretiuitu multu omulu invetiatu, luminatu si binecrescutu, apoi nimicu nu e mai greu, cá a ajunge ast'feliu; nimicu nu e mai greu si mai amaru in lume cá invetiatur'a pãna o câscigi.

Radecin'a invetiaturei este amara cá fierea, si numai ródele ei suntu dulci cá mierea. De ace'a nu trebuie se fimu lacomi, si se asceptamu, cã copilulu cum a umblatu la scóla dóue trei díle, indata se si dea dovedi insemnate despre inaintarea la invetiatura, macaru nici o dí nu trebuie se tréca in care copilulu se nu invetie câte cev'a.

De unu pomisioru din gradina d. e. cáta grigia trebuie se aiba omulu, pãna ce se face mare si cáta vreme nu trebuie se ascepte apoi, pãna ce se aduca róde. Totu asiã stã treb'a si cu crescerea si invetiatur'a copilului.

Se tacemu in urma cã cei mai multi copii vinu de-acasa cu o multíme de apucaturi rele, cu care bietulu invetiatoriu are se se lupte multa vreme, pãna ce-lu póte desbarã de ele si inca de multe ori pre lãnga tóte acestea totu nu ese la cale cu ei, cã-ci a nu-i desbarã de aceste apucaturi rele ar' insemná a semenã unde nu ai aratu, a semenã intre tulpini si maracini. Acum de buna séma, cã invetiatoriulu nu póte face cu copilulu in siese séu siette luni, ace'a ce parintii n'au potutu face in siese séu siette ani. Si ast'a cu atãtu mai greu, cã unii copii au unele apucaturi rele, altii altele, si scól'a trebuie acumu a indreptã de odata totu ce'a ce a stricatu famili'a. De aci resulta totu mai multe indatoriri pentru parinti, indatoriri de a ingrigi, pe câtu e cu potintia de a inlesni scólei calea pe care vrea se mérga, si a nu cãutã se seceri unde nu ai semenatu, se aduni unde nu ai risipitu.

Scól'a nu cere atãt'a, cá copii se vina dela parinti cu cine scie ce pregatire, in invetiatura séu in luminarea mintiei, dar' cere a avé copii buni cu purtari alese, inca din cas'a parintiésca, cá copilulu cându vine in scóla, pamentulu se fia aratu cum se cade si invetiatoriulu se încépa nu-mai a semenã seménti'a sciintiei in mintea loru, si lumin'a adevérului in inim'a loru. Numai atunci potu fi indreptatiti si parintii a cere mai curêndu se védia sporiulu facutu de copii loru in scóla. Cá se-si póta implini parintii aceste indatoriri de a pregatí pre copilu óre-cumu pentru scóla, tiênemu de lipsa a aretã pre scurtu si chipulu, cum au parintii de a dedã pre copii la totu ce e bunu si folositoriu pentru ei, de a desvoltã si indreptã aplicariile cele bune din copii, si a stêrpi si desradecinã cele rele, cu unu cuvêntu: tiênemu de lipsa de a vorbi despre crescerea morala a copilului.

(Va urmã.)

Joanu Dariu.

DIVERSE.

Cronica. — **Reuniunea femeilor romane din comitatul Hunedórei** infiintata in toamna anului 1886, cu scopu de a inainta industri'a de casa si de a ajuta fetitiile si veduvele serace din comitat, face progrese imbucuratoare — numerându adi la 70 membre fondatóre si pe viétia, si aprópe 200 membre ordinare si ajutatóre. — Pentru orientare insemnamu: Membru fundatoru póte fi orice femeia, care contribue odata pentru totu-de-a-un'a sum'a de 10 fl.; membru ordinariu este femeia, care contribue pe anu o taxa de 1 fl. v. a. séu odata pentru totu-de-a-un'a o suma de 5 fl.; membru ajutatoriu e, care solvesce pe anu celu puçinu 50 cr. Corporatiunile inca potu fi membri ajutatori. Membrii ordinari si ajutatori, încátu s'au obligatu la taxe anuale, platescu taxa pe unu anu inainte. — Membri onorari i-i alege adunarea generala. — Membrii fundatori si ordinari au dreptu activu si pasivu de alegere si votu decisivu in adunarile generale, cei'alti au dreptulu de a luá parte la adunarile generale, inse numai cu votu consultativu. — Contribuirile membriloru, ereditatile si legatele ce se voru testá, precumu si donatiunile ce se voru face reuniunei forméza fondulu inalienabilu. Tóte celelalte venite, precum si 80% din interesele fondului inalienabilu, se potu intrebuintá spre ajungerea scopului reuniunei, ér' 20% din interesele acestui fondu se capitaliséza pâna ce fondulu va produce unu venitu curatu anualu de 1000 fl. De aci incolo, tóte interesele fondului se voru poté intrebuintá spre ajungerea scopului reuniunei.

Societatea pentru fondu de teatru romanu face progrese insemnate — câscigându mereu noi membrii si aderenti. Avera ei se urca la sum'a de 50 mii floreni v. a.

Fundatiunea lui Emanuilu Gozsdu se urca la sum'a rotunda de unu milionu floreni v. a. si din proventele ei curente se distribue pe anu aprópe 15 mii floreni cá stipendie si ajutórie la studenti de pe la diverse institute de invetiamentu: preste acestea o parte se adauge totu-de-a-un'a la capitalu, care mai cresce si prin urcarea valórei realitatiloru si a actiiloru in care este plasatu in mare parte capitalulu acestei fundatiuni.

Presumptivulu clironomu alu Romaniei principele *Ferdinand de Hohenzolern*, 'si face studiile academice la universitatea din Lipsca.

Bugetulu Ungariei pe anulu 1889 preliminaru: erogatele ordinare cu 528,931,877, ér' perceptiunile cu 340,690,166; spelele transitorii, pentru investitiuni si comune estraordinarie cu 25,642,528 fl., venitele transitorii normale cu 6,561,988. — Conformu bilanului, deficitulu presenta sum'a de 7,322.081 fl.

Regularea fruntariei intre Austro-Ungari'a si Romani'a. Protocolulu luat despre fixarea fruntariei intre Austro-Ungari'a si Romani'a 'au subscrisu comisiunile ambeloru tieri in Sibiu in 20 Octombrie n. a. c. Diferentia de opiniuni s'au ivitu numai la 3 puncte si anume la triplex confinium in Orsióv'a si Bucovin'a, apoi in unu punctu alu comitatului Hunedórei.

Regele Serbiei Milanu s'a despartitu de soçi'a s'a Natali'a. — Metropolitulu Serbiei *Teodosiu*, la insistenti'a Regelui, a edísu desfacerea legaturii de casatoria pe motive puru politice.

Unu drumu transversalu románu din Bosni'a spre Dunare a fostu descoperitu in septemán'a trecuta de archeologulu Kanitz. Acestu drumu, care léga interiorulu Bosniei cu tiermurile Dunarei, a fostu pâna acumu necunoscutu, desi se sciá din datele istorice, cá esista. Drumulu s'a descoperitu intregu cu pietiele de arme si pietiele de comerciu ale s'ale.

Notitie. — **Ce se invetiamu pe copilele nóstre ?** O fóia americana respunde la acésta intrebare in urmatoriulu modu: Dati-le instructiune buna. Invetiati-le a fierbe o mâncare buna. Invetiati-le a spalá, a calcá, a cârpi, a cóse, a-si face singure imbracamintele si camesile loru. Invetiati-le a cóce pâne, si instruiti-le, cá o bucatarie buna feresce de farmacie. Invetiati-le, cá unu florenu contiéne 100 cruceri, si cá numai acel'a economisesce, care cheltuesce mai puçinu de cátu câsciga, si cá toti cari cheltuescu mai multu trebuie se seracéscu. Invetiati-le, cá o haina de bumbacu, déca este platita te imbraca mai bine decâtu cea de metasa, déca ai datorii. Invetiati-le, cá o façia rosie si plina, face mai multu, decâtu cinci-dieci bolnavicióse. Invetiati-le a cumperá bine si a face socotéla. — Invetiati-le incredere in sine, ajutoriu propriu si spiritulu pentru lucru. Invetiati-le, cá unu meseriasiu de tréba, chiar' fára unu centu in avere, este mai vrednicu decâtu o duzina de pierde-véra, care suntu bogatu imbracati. Invetiati-le gradinaritul si placherile naturei libere. Décaaveti de unde, invetiati-le si musica, pictura si alte arte, aveti inse totu-de-a-un'a aminte, cá aceste suntu lucruri secundare. Invetiati-le, cá plimbarile pe josu suntu mai bune decâtu cele in trasura, si cá florile selbatice suntu fórté frumóse pentru acei'a, care le privescu cu atentiune. Invetiati-le a urí aparenti'a, si déca dicu *dá séu bá*, se si cugete totu ast'felu. Invetiati-le, cá noroculu in casatorie nu depinde dela aparenti'a esterióra, nici dela banii barbatului, ci simplu numai dela caracterulu acestui'a. Déca le-ati instruitu in tóte acestea, atunci venindu le tótempulu, lasati-le se se mările — sigure fiendu, cá ele voru nimeri calea cea mai potrivita.

Cép'a cá mijlocu de desinfectiune. Puçini voru fi sciindu, cá cép'a nóstra este eminentu mijlocu spre desinfectarea localeloru, unde se gasescu morbosu cu bóle lipicióse, si cá servesce dreptu scutu contr'a ástoru felu de morburu. In

acestu scopu o cépa mare se taie in dóue jume-tati si se punu mai multe de aceste pe ferestri-le, dulapurile din chiliele cu morbosii; acést'a se re-peta totu a dóu'a dí, éra cojile intrebuintiate se arunca in focu. Ómeniloru sanetosi, cari suntu siliti a comunicá cu de cei ce suferu de colera séu de alte bóle contagióse, lipicióse, se recomanda a-si frecá mânile si buzele cu suculu, cu zém'a cepei naturale. Dejá in evulu mediú jidanii cu-nosceáu acestu mijlocu simplu, de ace'a neci candu n'au fostu asiá atacati de ciurma si colera cá alte popóre.

Aiulu asemenea are o ast'felu de buna in-susfire; popórele din vechime 'si ungeáu cu zéma de aiu mânile, faci'a si talpele petióreloru; éra Egiptenii intr'atát'a 'lu veneráu incátu juráu in-vocându aiulu si cép'a.

Ce se cere pentru producerea unui kilogramu de miere? Scrutatoriulu Alesandru Wilson din Dublin a publicatu interesante amenunte despre cuantitatea de zacharu, ce se afla in nectariulu deosebiteloru flori, precumu si despre secerisiulu ce facu insectele adunátore de miere. Elu a cal-culatu, cá d. e. in 125 capete de flori de trifoiu se cuprindu aprópe dóue gramuri de zacharu; deci pentru unu kilogramu s'ar' recere 125,000 atari flori. Fie-care capu de flóre constá din cá-m 60 de flori, deci s'ar' recere nectariulu din $125,000 \times 60 = 7,500,000$ de flori pentru produ-cerea unui kilogramu de miere. Fiindu-cá din miere la 100 párti 75 suntu zacharu, suntu 5,600,000 flori de lipsa pentru unu kilogramu de miere; prin urmare albinele unei coşnitie trebue cu incetulu se cerceteze acésta suma enorma de flori pentru a aduná unu kilogramu de miere.

Bibliografia. — Merinde dela scóla séu Invetiaturi pentru poporu, culesse din diarulu unui scolaru de *Dr. Georgiu Pop'a*. Gherl'a 1888. Sub titlulu acést'a a esítu de sub tipariu in editur'a nóstra unu opu. care pentru povetiuirile lui valo-róse va avé se ocupe unu locu de frunte in biblio-tecele nóstre poporale. Dlu autoriu a avutu nime-rit'a ideia, de a publicá prin opulu de faci'a unu diariu de scóla, ce si-lu facuse cá elevu de anulu I alu scólei poporale superióre din Câmpeni, va se díca pe cându erá in alu -lea anu de scóla. In acestu diariu se cuprindu diferite impresiuni din copilarie, atátu din scóla, cátu si afara de scóla; o colectie bogata de diferite povetiuiiri pri-mite dela invetiatoriulu seu, pre cari autoriulu le-a prelucratu si desvoltatu cu multa ingrigire. Cele mai fundamentale principii cu privire la mo-rala. religiune, nationalitate, igiena, economie, is-toria etc. etc. se afla in acestu opu, asiá cá sin-guru numai câteva'a din cele 32 capitule, cum ar' fi d. es. capitululu despre fumatu, despre cu-ratírea trupulu etc. ar' fi de ajunsu pentru a meritá se nu lipsésca din nici o biblioteca po-

porala románésca. Opulu cuprinde 289 pag. 8° si costa numai 1 fl. + 5 cr. (portopostalu). Se póte procurá dela noi.

Amicul Poporului — calindariu pe anulu 1889. Anulu XXIX. Editur'a Tipografiei W. Krafft in Sibiiu. — Afara de partea calendaristica bine-re-dactata cuprinde o bogata lectura de instructiune si distractiune. Dintre singuraticii articlii amen-timu: Aliutia (novela); Petre voiniculu (poveste); Pamentulu cá planeta si lume; Advocatulu gonitu din raiu (snoava); Povetie igienice; Originea ba-niloru; Trebuinti'a unui planu de lucrare in eco-nomi'a de câmpu si de vite; Cultivarea gardului viu; Tragerea vinulu nou de pe drojdii; Pastrarea pómeloru nobile preste érna; Cele 10 porunci ale pomaritului; Stérpirea taciunelui; Sfaturi betrân-nesci; Poesti dela cei mai buni poeti ai nostri; Anecdote; Multe si merunte; Humoristicu. — Pretiulu 50 cr. — spedatu franco 55 cr. — Se afla de vëndiare si la noi

Noul Calendar de casa pe anulu 1889 Anulu IX. Editur'a Tipografiei Alexi in Brasiovu. — Vedi pe largu in nrulu 20 alu diariulu nostru. — Pre-tiulu 10 cr. — spedatu franco 35 cr. — Se afla de vëndiare si la noi.

Calendariulu Calicului pe 1889 alcatuitu dupa gradurile climatice ale pungei Romaniloru din tóta lumea. Anulu IV. Editur'a Tipografiei W. Krafft in Sibiiu. — Pe lângá partea calendaristica bine-redactata, cuprinde o multime de materialu de lectura umóristicu si satiricu, a cáruí valóre se redica inca multu prin númerose ilustratiuni co-respundietóre. Dintre acestea amintimu: Istori'a Tiganiloru; Diferentia de rasa; O conditie; Pentru ce se platesce avocatulu; Dorerea preotesei ve-duvite; Placere practica; Respunsu nimeritu; Bir-tasíti'a ingrigiata; Anticipatiune; Voi'a libera din Abrudu; O sarutare de gustu; Dragostea cátra pensionatu; Economicu; Inaintea judecatii etc. — Pretiulu 36 cr. — spedatu franco 41 cr. — Se afla de vëndiare si la noi.

Calindariu pe anulu dela Christosu 1889. Anulu X. Pretiulu 30 cr. Aradu. Editur'a Tipografiei diecesei gr. or. române a Aradului. Pe lângá materialulu indatinatu in unu Calendariu bogatu cuprinde: Siematismulu Metropoliei rom. gr. or. alu Diecesei Aradului; apoi in partea lite-rara: Pecatulu si indreptarea, de Augustinu Hamsea; Stella, prelucrata de Hortensi'a Paguba; mai multe poesti alese, de Alexandri, Eminescu etc.; Cântece poporali din comit. Biharea, culesse de R. Borosiu; Date statistice despre staturile Europei. — Partea economica: Cev'a despre lu-crarea paméntulu; Maestriile; Cum se póte cinev'a imbogati? de I. Grofsioreanu; Cev'a despre ori-ginea pómeloru; Conservarea victualieloru contr'a putrediunei; Scóterea peteloru din vestminte; Po-vetie igienice; Glume si nu prea s. a.